

A GYEPGAZDÁLKODÁSI TANSZÉK TÖRTÉNETE 1996-IG

Barcsák Zoltán

A SZIE Növénytermesztési Intézet Gyepgazdálkodási Tanszék dolgozói 17 évvel ezelőtt alapították meg az országban még ma is egyetlen **Gyepgazdálkodási Tanszék**et. Egyre inkább vetődött fel az az igény, hogy a gyepgazdálkodás fejlődését, elsősorban a Gyepgazdálkodási Tanszék oktató-kutató és egyéb tevékenységét áttekintsük. Rögzítsük azon személyek nevét, akik a gyepgazdálkodás érdekében tevékenykedtek és elsősorban a Gödöllői SZIE Gyepgazdálkodási Tanszékének kialakításáért, létrehozásáért és a jelenlegi eredményes tevékenységéért sokat, vagy legalábbis jelentőset tettek és jelenleg is végzik ezt a munkát.

A Gyepgazdálkodási Tanszék tevékenységét több fejezetben kívánom áttekinteni, hiszen azt a feladatot vállaltam, mint a tanszék alapító professzora, hogy az utókor számára írásban rögzítsem azokat a munkákat, amelyek arra érdemesek és megjelöljem azokat a személyeket, akik a tanszéki munka, a gyep oktatása, kutatása terén eredményeket produkáltak.

A Gyepgazdálkodási Tanszék kialakításának körülményei

Az elmúlt évtizedek során egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a gyepgazdálkodás oktatása, kutatása mindenképpen igényli és megérdemli, hogy a felsőoktatás területén, elsősorban az egyetemeken, a gyepgazdálkodás legalább intézeti tanszék keretében kerüljön oktatásra és ennek megfelelően kutatásra is.

Az 1980-as évek elején a gödöllői, keszthelyi és a debreceni gyepet oktató kollégák körében megkezdődött a gondolat, hogy gyepintézet szervezésére kerüljön sor. A gyep ágazat jelentőségét mindenképpen javítaná, ha annak gyepgazdálkodási tanszéke lenne. Más ágazatokkal összehasonlítva a hazai és a nemzetközi berkekben is jelentősen növelné a szakmában, a gyepgazdálkodásban dolgozók tekintélyét és elismertségét.

A gyepgazdálkodás irányításának, elsősorban az oktatásának hiányosságát Vinczeffy Imre professzor, mint a MAE Gyepszakosztály elnöke sokszor hangsúlyozta, mind szóban, mind írásban. Véleménye szerint az irányító szakminisztérium ezeket elhanyagolja. Megalapozottan egy gyepintézet létrehozása akkor, amikor az erdészetnek külön egyeteme van.

Az Agrártudományi Egyesület Gyepszakosztályának ülésén (1981) Vinczeffy professzor úr bejelentette, hogy a Gyepgazdálkodási tanszék létrehozásával kapcsolatban az akkori minisztériumi főhatósággal egyeztetett és az első gyepintézetet Debrecenben kell létrehozni. A másodikat vagy Keszthelyen vagy pedig Gödöllőn kell kialakítani mondván, hogy erre még majd visszatérünk. Ilyen állásfoglalás után a gödöllői gyepintézet szervezését szép csendben kellett végeznünk, nehogy az előbb említett sorrendet valamilyen formában fölborítsuk. Erre azért kell itt is kitérni, mert a gyepintézet kialakítását a gödöllői gyepesek szorgalmazták és éppen az 1980-as évek végén intenzíven dolgoztunk. Az intézetesítéssel és az intézeti tanszékek kialakítása útján láttunk erre lehetőséget.

A Gödöllői Agrártudományi Egyetem vezetése úgy döntött, hogy az egyetem gödöllői tanszékeivel a Mezőgazdaságtudományi Karon is új szervezeti egységeket hozunk létre, illetve ezzel kapcsolatban megkezdjük a szervezőmunkát. 1987. január 23-án a Növénytermesztési Tanszék tanszéki értekezletet tartott, ahol a vonatkozó jegyzőkönyvek alapján Barcsák (6.oldal), Szemán (8.oldal), Menyhért (10. oldal), Tasi (12. oldal) hozzászólásukkal javasolták az intézet, illetve a tanszékek létrehozását. Szabó Miklós

tanszékvezető úr szavazásra bocsátotta, melynek eredménye (12. oldal) 4 igen, 2 nem és 13 tartózkodás volt az új szervezeti egység, vagyis az intézeti tanszékek felállításával kapcsolatban. Ezzel egy időre elodázódott a tanszék létrehozása. Ezek után az 1988. március 15.-i professzori, írásos pályázatomban a jövőbeni terveim között a 11. oldal utolsó előtti bekezdésében az áll, hogy: „A gyepgazdálkodás új szervezeti egységének, tanszékének kialakítása feladatom lesz.”

A Gyeptanszék kialakítása

A tanszéki vélemény után a Kari Tanács 1987. január 29.-i ülésén a dékán 3 intézet létesítésére tett javaslatot, így az Állattenyésztési-, Növénytermesztési Intézet, ill. azok tanszékeinek kialakítására is. A Kari Tanács 26 igen, 4 nem és 2 tartózkodással elfogadta a dékáni vezetés javaslatát. Dékánhelyettes lévén jelentősen befolyásolhattam, ill. alakíthattam a kar dékáni tanácsának véleményét, az előterjesztett szöveget. Az Egyetemi Tanács támogatólag továbbította javaslatunkat a MÉM-be. A Minisztérium írásos értesítése szerint 1 éven belül vissza kell térni a kérdésre, mert az országgyűlés napirendjén van az Oktatási Törvény módosítása, amely az egyetem szervezeti egységeinek, intézeteinek, tanszékeinek kialakítására ad majd lehetőséget. A Növénytermesztési Tanszék **1990. március 19.-i értekezletén** ismét napirendre tűzte az intézet és a tanszékek kialakítását, ahol 21 támogató és 1 ellenszavazattal úgy döntött, hogy a Növénytermesztési Intézetet és annak tanszékeit létre kell hozni. A tanszék 1990. május 7-én tartott ülésén az Előkészítő Bizottság által elkészített Szervezeti és működési Szabályzat tervezetét megvitatta és a módosítások után titkos szavazással **16 igen és 6 nem szavazattal**, 73 %-os abszolút többséggel elfogadta és úgy döntött, hogy az intézetesítést és a tanszékek létrehozását a Kari Tanács elé terjeszti. Javasoltuk, hogy a Növénytermesztési Intézetben belül Földműveléstani-, Növénytermesztési- és Gyepgazdálkodási Tanszékek szervezésére kerüljön sor. Ennek értelmében az intézetigazgató és a 3 tanszék vezetőit 1990. július 12-én választottuk meg. Hangsúlyozom, hogy a Gyepgazdálkodási Tanszék létrehozásában nem közreműködtek más, nem Gödöllőn dolgozó kollégák. A Gyepgazdálkodási Tanszék 1990-ben Gödöllőn megalakult.

A Gyepgazdálkodási Tanszék személyi állománya

A gyepgazdálkodási tanszék kialakításában, mint alapító tagok a következők vettek részt:

Barcsák Zoltán egyetemi tanár
Szemán László egyetemi adjunktus
Tasi Julianna tudományos munkatárs
Kertész István c. egyetemi docens
Ashenafi Worku doktorandusz
Bényi Erzsébet adminisztrátor
Vő Györgyné laboráns
Mezei Józsefné laboráns
Rác Zoltán kísérleti téri dolgozó

1990-hez képest 2007-ben, tehát az alakulás után 17 évvel a következő személyek tevékenykednek a Gyepgazdálkodási Tanszéken:

Tanszékvezető: Szemán László
egyetemi docens, a mg. tud. kandidátusa

Tagok: Tasi Julianna
egyetemi docens, Ph.D.

Barcsák Zoltán
professzor emeritus
Kertész István
c. egyetemi docens
Bényi Erzsébet
igazgatási ügyintéző
Tóth M. Jánosné
laboráns

Ezen kívül 2 fő, akik a PhD munkájukat végzik, készülnek a doktori fokozat megszerzésére, valamint a tudományos diákkörös és diplomaterves hallgatók (2007 tavaszi félévben 5 diákkörös és diplomaterves).

A Gyepgazdálkodási Tanszék megalakulása előtti időszakban **1950. október 1-től kezdetűen: Baskay Tóth Bertalan** egyetemi docens, majd egyetemi tanár vezette a Gyepgazdálkodási Csoportot, 1973-ban történt nyugdíjba vonulásáig.

A csoportnál dolgozott még **Pálfi Sándor** egyetemi adjunktus 1954-1958. között, a növénytermesztési előadásokat és gyakorlatokat tartotta, mivel Baskay professzor úr irányította az állattenyésztőknél és az agrárközgazdaság területén is a növénytermesztéstan előadásokat és gyakorlati órákat.

Itt tevékenykedett még **Bálint Géza** egyetemi tanársegéd, majd adjunktus 1955-1958. között. Ő a gyepgazdálkodást is oktatta növénytermesztés mellett.

A csoportban dolgozott **Petrányi István** egyetemi tanársegéd, majd adjunktus 1956-1963 között. **Prieger Károly, Gregó Lajos, Luca Ferencné, Némedi Ágnes, Benyovszki Béla és Lukács Mariann**, mint mezőgazdasági mérnökök, ill. tanszéki tagok vettek részt a csoport munkájában. Igen hosszú ideig tevékenykedett **Vöö Györgyné** (Bödör Éva). **Angeli Andrásné** (Nagy Éva) rövidebb ideig, **Kovács Ilona** és **Szabó Mária**, de **Hadrik Józsefné** (Polgár Ilona) és **Götz Györgyné** (Bajnóczi Mária) jó néhány évig kivették részüket a Gyepgazdálkodási csoport munkájából.

A munkánkat segítette 1973-1985 április 1. között, nyugdíjba vonulásáig **Kusnyarik István** munkás, ezermester, aki a kísérletek beállításában, betakarításában és a különböző eszközök karbantartásában maximálisan részt vett. Nyugdíjba vonulása után, hirtelen bekövetkezett haláláig esetenként bedolgozott. Néhány évig itt dolgozott még **Dombóvári Pál és Kósa Árpád** is, akik a kísérleti téri munkákban segítettek.

AGYEPGAZDÁLKODÁS OKTATÁSA

A gyepgazdálkodás oktatását végigkövetjük a gödöllői egyetemen, illetve annak elődjénél és megvizsgáljuk, hogy hogyan alakult elsősorban a gyepgazdálkodásra fordított óraszám.

Az egyetemi oktatás **1777-ben** a Budapesti Tudományegyetem visszakerülésével (a törökök miatt Selmecebányán volt) kezdődött, ahol még csak egyetlen tárgy, ill. tanszék a Mezőgazdaságtudományi Tanszék működött.

Tulajdonképpen a Budapesti Tudományegyetem **Közgazdaságtudományi Karán 1920-1934 között** alakult ki a **Rét- és legelőmíveléstan** oktatása, ahol az 1933-34. évi tantervben a 7. félévben 2 óra/hét előadás keretében került sor a gyep, a legelő és a rét ismeretek oktatására. Gyakorlati oktatás ez időben még nemigen volt, vagyis az előadásokon mutatták be azokat a gyepalkotókat, amelyeket fontosnak tartottak.

1934-1945 között a József Nádor **Műszaki és Gazdaságtudományi** Egyetem (öviden a Műegyetem) Mezőgazdasági és Állatorvosi Karának Mg-i Szakosztálya keretében került sor a Rét- és legelőműveléstan oktatására. Az 1942-43. évi tanterv szerint 2 óra/hét keretében a 8. félévben került sor a gyep oktatására. A Növénytermesztési Tanszéken Kerpeli Kálmán volt a tanszékvezető professzor, aki felelős volt a Rét- és legelőműveléstan oktatásáért is.

A gyepgazdálkodás oktatása az Agrártudományi Egyetemen

Az Agrártudományi Egyetem 1945-ben alakult és **1945-49. között** a Budapesti Agrártudományi Egyetem, Mezőgazdasági, Állatorvosi, Erdő- és Kertművelő Karokon oktatott.

A Mezőgazdasági Kar 4 osztályra tagozódott: a budapesti, a debreceni, keszthelyi és a mosonmagyaróvári osztályokra. A mi elődünk tulajdonképpen a budapesti osztályon volt, ahol az **1947-48. tanévben a Rét- és legelőműveléstan IV. évfolyamon** a 2. félévben 2 óra/hét keretében került leadásra. Surányi János a Növénytermesztéstan Tanszék vezetője és eme tárgyak felelőse végezte a fontosabb órák leadását.

Az **1955. évi tanterv** szerint az Agronómiai Karon mind az elméleti, mind pedig a gyakorlati órákat Baskay Tóth Bertalan irányította és ami említésre méltó, hogy Kolbai professzor is időnként részt vett a gyepgazdálkodás oktatásában. Elsősorban a különböző fűfélék értékelésénél, hiszen Keszthelyről 1949-ben áthozta a „Georgikon” jelzésű fűfajtákat és ő tartotta a „gyeptelepítés” témakör fontosabb óráit is. A Kolbai-féle gyűrűshengerrel történő gyeptelepítéshez ő dolgozta ki a módszert, és alakította ki a 7 cm-es osztású gyűrűshengert. Ennek alkalmazásával 7 cm sortávolságú lett a gyepvetési rendszer. 1957-ben a gyakorlatok bővítése céljából 1 hetes időszakban a szemeszter végén Nagygyomboson vagy Hajdószoboszlón került sor gyepgazdálkodási gyakorlatra, oktatásra is, amely a növényismeretet és a gyepgazdálkodási munkák elemzését lehetővé tette.

1949-57. között a Gödöllői központú Agrártudományi Egyetem volt a mezőgazdaságtudományi karok székhelye. Az agrárközgazdasági karon csak növénytermesztéstan keretében, a Növénytermesztési Tanszéken – ahol a tanszékvezető és tárgyfelelős Kolbay Károly professzor volt – került sor gyepoktatásra. Az 1956-57. évi tanterv szerint az agronómiai karon Legelő- és rétműveléstan 3 óra/hét mennyiségben vagyis 2+1 óra keretében, míg az állattenyésztési karon ugyancsak Legelő- és rétműveléstan címen hasonlóan 3 óra/hét keretében került sor a gyepgazdálkodás oktatására, ahol 1950-től kezdődően Baskay Tóth Bertalan volt a tárgyfelelőse és oktatója.

Az 1957-től 1970-ig terjedő időszakban a különböző karok megszüntetésére, egységesítésére került sor, ahol az Állattenyésztési, Agronómiai és a Közgazdasági kar megszüntetésével a 4,5 ill. 5 éves oktatás helyett 8 féléves, azaz 4 éves egységes oktatás keretében került sor a Mezőgazdaságtudományi Kar és a vidéki akadémiák tantervében a gyepgazdálkodás oktatására. A Legelő- és rétművelés oktatása a 6. félévben 2+2 óra/hét óraszámban történt, ugyancsak Baskay Tóth Bertalan tantárgyfelelős irányításával.

1966-ig levelező hallgatók oktatása is folyt, de 1966-ban megszűnt a felvétel és 4 év alatt, tulajdonképpen 1970-től megszűnt a levelező oktatás, az agrármérnöki szakon.

1969-70. tanévtől üzemszervezési szak indult a mezőgazdaságtudományi karon, de meg kell említeni, hogy 1969-ben Gödöllőre jött ki a Gépészmérnöki Kar is. A fejlesztések, az épületek bővítése ezt lehetővé tette.

1960-ban indult meg levelező formában a szakmérnöki oktatás, ahol a gyepgazdálkodást, de a szántóföldi takarmánytermesztést is a gyepcsoport oktatta és gondozta.

Az 1957-től érvényes tanterv szerint a Legelő- és rétművelést **2+2 órában** oktattuk, de **1964-ben** az oktatási reform hatására 2+1/hét óraszámra került sor a 8. félévben a gyeptanítására.

Az 1978-79-es tanévben a tantervi reform nyomán Burján Ambrus dékánhelyettes, docens úr javaslatára (amikor Lőrincz József volt a Mezőgazdaságtudományi Kar dékánja), igen jelentős **óraszám-változás** történt.

Az 1984-ben készülő új tantervben, amelynek kialakításában oktatási dékánhelyettesként részt vettem, kialakítottuk a törzsanyagot, amely minden szakirányban kötelező volt. A **Gyepgazdálkodás törzsanyaga 2+2 órában** került leadásra. A növénytermesztők +1 óra gyakorlatot kaptak, így ott 2+3 óra/hét mennyiségű órában, de az üzemszervezők 1 órával kevesebb gyakorlatot kaptak, vagyis ott 2+1 órában került leadásra a gyepgazdálkodás. **Alapjában** a tavaszi félévben kértük és szerettük a gyepgazdálkodás oktatását végezni, így **április** és május hónapban a zöldnövény ismeretre is sor kerülhetett.

Az 1987-ben korszerűsített új tanterv szerint továbbra is a korábbi évek során kialakított **óraszám**ban került sor a gyepgazdálkodási ismeretek leadására, de több tantárgyat és gyepgazdálkodási ismeretet, fakultatívan meghirdetett tárgy keretében adtunk le. 1990-ben a **Növénytermesztési szakirányon** 2+3 óra, az egyéb szakirányokon pedig 2+2 óra/hét keretében, míg az üzemszervező szaknál továbbra is 2+1 óra keretében került sor **gyepgazdálkodási ismeretek** oktatására. A pázsitok és sportgyepek ismeretanyagát 1+0 óra keretében oktattuk fakultatív tárgyként a hallgatók részére. Takarmánygazdálkodási **szakmérnököknél** összesen 22 óra előadás és 10 óra gyakorlat keretében került sor a **gyepgazdálkodási ismeretek** oktatására. A szakmérnökök képzéséről ill. annak 1960-tól **újraalakulásáról** későbbiekben fogunk szólni.

Az **1992-ben készített** és korszerűsített **tantervben** igen gyökeres változtatást kellett végrehajtani, mivel a III.-IV. és V. évben a szaktárgyakat 25 %-kal csökkentettük, melyet **dékánhelyettesként** keresztül kellett vinnem. Olyan nagy mennyiségű új ismeretanyag került a **tantervbe**, melyet másképpen nem tudtunk megvalósítani és kivitelezni. Természetesen a **tárgyfelelősökre** és tanszékvezetőkre volt bízva, hogy az óraszámot és annak csökkentését **az új területen** kívánják megvalósítani. A gyepgazdálkodás 2+2 óraszámát a törzsanyagban **úgy alakítottuk át**, hogy 1 óra előadás és 2 óra gyakorlat szerepeljen.

A **GIK-n** (Gazdaságtudományi Karon) II. évben került sor a gyeptanítására, tulajdonképpen **1+1 órában**, amelynek Szemán László volt a felelőse, de a kivitelezés úgy történt, hogy a **2. félévből** 7 hét alatt 2+2 órában került a gyepanyag leadásra. Ugyanekkor, tehát 1994-ben **KTI (Környezettudományi Intézet)** III. évfolyamon az 1. félévben 1+1 óra keretében került sor a **gyepgazdálkodási ismeretek** közzlésére, amelyet az én felelőséggemmel végeztünk.

1996 őszi félévtől, a tantárgyfelelősök személye megváltozott, mert a tanszék vezetését **átváltam** Szemán László egyetemi docensnek.

Tudományos Diákköri munka (TDK) és diplomaterv

A gyepgazdálkodás oktatásán túlmenően igen jelentős számú **diplomaterves hallgatóval** is foglalkoztunk, ami azt jelentette, hogy évenként változóan, de 2-3, esetenként több diplomaterv készült a gyepgazdálkodási csoportnál, ill. tanszéken. Elsősorban a TDK munkát **is végző** hallgatókat kívánjuk megemlíteni. Így

1967. 03. 27-én OTDK-n Sopronban Szabó Lajos I. helyezést ért el

1971. 12. 14-én egyetemi konferencián Fehér Attila II. díjat kapott, míg

1972. 04. 10-én a Keszthelyi OTDK-n ugyancsak II. díjban részesült,

1973-ban Egyetemi konferencián különdíjat kapott.
A Debreceni OTDK-n 1973-ban Szemán László szerepelt, majd
1974- 04. 14-én Egyetemi konferencián Szabó Gábor II. díjas lett, míg
1975. 02. 22-én Szemán László I. helyezést ért el.
1975. 05. 2.-i OTDK-n Sopronban Szemán László III. helyezést kapott,
1976. 04. 16-án Balog József I. helyezést kapott,
1977. 12. 12-én Kövesi Mariann különdíjat kapott, ugyanitt
Székely Gábor ugyancsak különdíjas lett.
Ezen az egyetemi konferencián
Fodor Albert II. díjat kapott.
1978. 11. 29-én egyetemi konferencián Fodor Albert II. díjas lett. Ugyanezen az egyetemi
konferencián
Tasi Julianna I. díjat kapott, majd
1979. 12. 05-én Fodor Albert II. lett.
1979. 05. 10.-i kecskeméti OTDK-n Tasi Julianna II. helyezést ért el, míg az
1979. 12. 05-i egyetemi konferencián I. helyezett lett.
1994. 11. 30. egyetemi konferencián és az
1995-ös OTDK-n Mezőtúron Szabó István szerepelt elismerésre méltóan.
1996. 11. 27-i egyetemi konferencián Kardos Eszter II. díjas lett, és
1997. 04. 3-én a keszthelyi OTDK-n különdíjat kapott.

Államvizsga feladatok (ÁVB)

Vizsgák, államvizsgák és az azokon való részvétel azt mutatja, hogy zömében a tárgy felelős vizsgáztatott, tehát Baskay Tóth Bertalan, ill. Barcsák Zoltán, Szemán László és természetesen besegítettek a tárgyfelelős vizsgáztatásába a helyettes oktatók, Szemán László és Tasi Julianna is. Az 1980-as években az ÁVB-k tagjaként részben vizsgáztatóként is szerepeltünk, elsősorban a Növénytermesztési irányú ÁVB-okban, de az Állattenyésztési és amennyiben ilyen volt a Kertészeti irányú ÁVB-ben is közreműködtünk. Az ÁVB-k tagjai az egyetem ill. a kar vezetői oktatói, docensei és professzorai lehettek, ill. a tanársegéd és adjunktus kollégák vizsgáztatóként vagy jegyzőként vettek részt az ÁVB-k munkájában.

1983-1993 között dékánhelyettesként tevékenykedtem, ezért nem vehettem részt egyetlen ÁVB munkájában sem, hanem a folyamatos ellenőrzés volt a feladatom. Oktatási dékánhelyettesként vettem részt azok szervezésében, irányításában és az államvizsgáztatás idején pedig ellenőrzőként valamennyi karon szervezett ÁVB-t ellenőriznem, azaz meglátogatnom kellett.

1993-tól már nem csak ÁVB tagként, hanem a Mg. Karon szervezett, elsősorban Növénytermesztési ÁVB elnökeként a II. sz. ÁVB elnökeként tevékenykedtem, ahol a bizottság tagjai belső ill. külső szakemberek voltak. Ez alkalommal is ki kell emelni, hogy az ÁVB-k munkájában Dr. Kertész István c. egyetemi docens is rendszeresen részt vett, mint külső szakember.

A gyepgazdálkodási **előadások nagy részét** a tárgyfelelős Barcsák Zoltán és Szemán László tartották, de külső meghívottakat is szerepeltettünk, így Kertész István c. docens, vagy más egyetemről ill. minisztériumból több szakembert is meghívtunk az aktuális témák, vagy 1-1 speciális részfeladat előadására.

...mők képzése

A nappali képzésen, a graduális képzésen túl, **posztgraduális képzés** is szerepelt a gyepgazdálkodási csoport, ill. tanszék munkájában. 1960-ban indult meg az egyetemen a **szakmérnöki oktatás**, így a mi területünkről Rét-, legelő- és takarmánygazdálkodási szak **1960-ban** indult meg a szakmérnök képzés. Ezek után csak azt jelzem, hogy hány fő **végzett 1-1** kurzusnál, ami azt jelentette, hogy levelező oktatási formában 2 éves időszakkal, **de 2 alkalommal 2 hétre** jöttek be konzultációra a szakmérnök hallgatók. A 2 év után **diplomazsúrát** kellett készíteni és általában naptári évben indult és fejeződött be, de az **államvizsgára** rendszerint a nappalos hallgatók államvizsgája előtt április hónapban került sor. **Ezért** következtében keresztféléves évfolyamot nem nagyon, hanem így 2-3 évenként **indítottunk 1-1** szakmérnöki kurzust.

1962-ben Rét-, legelő- és takarmánygazdálkodási szakon 11 fő, 1964-ben ugyancsak 11 fő **végzett és szerzett** szakmérnöki oklevelet. A kari vezetés úgy döntött, hogy a „rét-legelő” **jelző elmaradhat** és 1965-től kezdődően már csak Takarmánygazdálkodási szakmérnököknek **hívjuk az általunk**, a gyepgazdálkodás által irányított szakot. Ez azt jelentette, hogy a szak 3 **fő területre**: gyepgazdálkodás és takarmánytermesztés, a takarmányozástan, és mindezek **szervezése** tudományra terjedt ki. A hallgatók tehát termesztési, takarmányozástani és **tervezésszervezési** témában szakirányulhattak, nevezetesen diplomaterv téma alapján **helyülhettek** el a választott szakterületben.

1966-ban 8 fő, 1967-ben 15 fő, 1971-ben is 15 fő, majd 1972-ben 22 fő **takarmánygazdálkodási** szakmérnök hallgató végzett. 1975-ben 34 fő, 1977-ben 31 fő, majd **1980-ban** 42 fő, 1982-ben 25 fő, 1985-ben 26 fő és 1989-ben 13 fő takarmánygazdálkodási **szakmérnök** szerzett nálunk szakmérnöki oklevelet, vagyis összesen 1960-1990. között 253 **szakmérnök** végzett, ez 19,5 fő átlagos évfolyam létszámot jelentett. A szakmérnökképzésre 2 **év** gyakorlat után lehetett csak felvételre kerülni úgy hogy vagy az agráregyetemi, vagy pedig **a kapcsolódó** más egyetemi mérnöki oklevél megszerzése után kerülhetett a szakmérnöki **beiskolázásra** sor.

Az 1987-es tanévben központi rendelet alapján a kötelező óraterhelést meg kellett vizsgálni a **Mg. Karon**, tanszékenként kimutatva, ill. tantárgyakra vetítve. A Növénytermesztési **Tanszéken** a földműveléstan 7,33 óra/hét egész évi terhelést mutatott ki, a **növénytermesztéstan** 6,57 ó/hét egész évi terheléssel szerepelt, míg a gyepgazdálkodás 6,75 **ó/hét** egész évi terhelést mutatott ki. Az erősebb (tavaszi) félév idején a gyepgazdálkodás **oktatók** terhelése 13,5 ó/hét volt. Ez azért alakulhatott így, mert az őszi félévben ekkor **nagyon** kevés óraszámot tudunk elszámolni.

A GYEPGAZDÁLKODÁS KUTATÁSA GÖDÖLLŐN

A gyepkutatás kezdete

A gyepkutatás tulajdonképpen 1956-57-ben kezdődött szervezett formában a gödöllői **növénytermesztési** tanszék gyepgazdálkodási csoportjánál, amikor Baskay Tóth Bertalan **egyetemi** docens kialakította a gyepjavítási un. mintalegelő hálózat tervezetét a következők **szerint**.

Baskay Tóth Bertalan Érsekivadkertén 350 kat. hold, Hajdúszoboszlón 350 kat. hold, **Szárítópusztán** 250 kat. hold területet irányított. Pálfi Sándor adjunktus Hajdúböszörményben **2500** kat. holdon, Bálint Géza Lébényben 1185 kat. holdon, Szanyban 637 kat. holdon végezte **a mintalegelők** hálózati kialakítását. Petrányi István Kisszálláson 149 kat. holdon, Rohodon **182** kat. holdon és Kisszekeresen 278 kat. holdon a homokos gyepterületeken irányította ill.

indította be a kísérleteket. Itt volt még Gecse Gyula adjunktus is, aki Mezőcsáton 1500 kat. hold területet akart bevonni, de ő elkerült a gyepcsoporttól.

Ezen a területen tulajdonképpen gyepbemutató céljára kellett a patronálást, a kutatást úgy irányítani, hogy a gyep megfelelő állapotba kerüljön és a közönség előtt bemutatható legyen. A legfontosabb munkaműveletek ezen a 7331 kat. hold területen az adatfelmérés, gyepösszetétel, talajviszonyok vizsgálata, a fektetési trágyázás, a tápanyag utánpótlás, az 1 szeker trágya mozgalom kialakítása, a fogasolás és fásítás felmérése, indítása, a gyomirtás, a legeltető berendezések és bizonyos fokú gazdaságossági számítások kialakítását kellett megcélözni.

A patronált területeken **un. legelőkönyvet kellett vezetni**, ami azt jelentette, hogy a legelőn végzett legfontosabb munkálatokat jelezni kellett a könyvben. Így a legeltetett állatlétszámot, meg kellett becsülni a legelőkönyv alapján a nettó fűtermés mennyiségét. A becslést keményítőérték-számítás alapján lehetett elvégezni. Az egységes kutatás kezelése a következők voltak:

1./ Kontroll terület

2./ Fektetési trágyázásos terület

3./ Fektetési trágyázás + N műtrágyázásos parcella

4./ Fektetési trágyázás + N műtrágyázás + fogasolás és seprűborona,

Minden területen vizsgálni kellett a termés mennyiségi és minőségi változásait.

1957-ben Baskay professzor a gyepgazdálkodási kutatási témakollektíva vezetője volt. A gyepkutatók Budapesten a MAE keretében összeültek és itt a kutatási témakollektívát alakították. 1969-ben a **legelő-, rét programülés** a MÉM-ben zajlott, ahol fejlesztési programot kezdtek kialakítani. Én 1957 áprilisában csatlakoztam a gyepcsoport oktató-nevelő, kutatómunkájához, és a Baskay professzor által vállalt területek kutatását tulajdonképpen én végeztem. Ezen kívül a szécsényi, Ipolymenti, nagy mennyiségű vízzel elárasztott, vagy ellátott területen a vízrendezés hatását is vizsgáltam, melynek eredményét Baskay professzor a Tudományos Akadémián előadás formájában is rögzített és arról dolgozata is megjelent.

A programos gyepkutatás

1970-79. között új kutatási program beindítására került sor, akkor indult a „Gyepgazdálkodás fejlesztésének kutatása” célprogram, amelynek vezetője Baskay professzor volt. „A gyomirtás és növényvédő szerek használata, módszereinek kialakítása” c. alprogram, Barcsák Zoltán felelősségével indult, ahol a káros gyomok, a rétek és a bokros legelők gyomirtására állítottunk be kísérleteket. A tápanyag-gazdálkodás kutatásában Prieger Károly, mint altémavezető vett részt, ahol a doktori értekezésének témáját kutatta. Közben megváltozott, a kutatási program szerkezete, hiszen 1977-1978 években az 1976-80. közötti időre szóló A/I./2. jelű kormányzintű kutatási célprogram a „hústermelés fejlesztése” címet viselte. Ezt szarvasi felelősséggel Kovács Gábor igazgató irányította. Ennek a programnak az **5. pontja volt a gyepgazdálkodás, amely 5.1. pontjában a termesztési témacsoport szerepelt, mely témacsoportnak a vezetője Barcsák Zoltán volt. A 5.1.6. sz. „A gyep művelés, a gyomirtás és a szelektív szerek használatának vizsgálata” c. téma felelőse Barcsák Zoltán volt. Az 5.2. „Hasznosítás” témacsoport vezetője Varga János Mosonmagyaróvárról, és az 5.2.3. altéma kutatása: „Gyepre alapozott húsmarhatartás állattartó képesség meghatározása” alcímekkel 1976-80. közötti időszakban ugyancsak Barcsák Zoltán felelősségével folyt. Az 5.3. a nemesítés témája volt, melynek Janovszki János Szarvason volt a felelőse. Ezekben a témákban a legfontosabb kutatási munkáink folytak, melyet az ország**

különböző részein (Borsod megyében, Nógrád megyében, sőt még a Dunántúlon is) ~~tevékenységünk~~ és végeztünk.

~~1999-től~~ indult a „Tömegetkarmányokra és melléktermékek alapozott hús- és tejtermelés” c. OKKFT-A/10-es kutatási program, benne az 1.4.3. jelű „Gyepék felújítása, ápolása és művelése, a gyepék gyomirtása” altéma, melynek kutatói Barcsák Zoltán, Szemán László, Tasi Julianna voltak. A 2.2.13. sz. „Gyephasznosítás hústermelésre szakosított szarvasmarha ~~üzemével~~”, melyet a fentiek (Barcsák-Szemán-Tasi) és Kertész István kutatók végeztek.

~~Természetesen~~ ezekben az időkben 1960-tól 1980-as évek derekáig nagyon sokféle un. ~~diszciplináris kutatásra~~ volt lehetőségünk, mint a dombvidéki ősgyepék javítása, a telepített gyepék módszereinek kialakítása, az északi-hegyvidék gyepjeinek hozammérése, a Pest megyei legelők agroökopotenciáljának vizsgálata és ezen túlmenően 1989-ben megkezdtük ~~egy új témának~~ : a gyepnövények ízletességének vizsgálatát, melyet elsősorban OTKA kutatási támogatással végeztünk. Ezt 1990-ig, sőt utóhatását még tovább is vizsgáltuk. ~~Természetesen~~ ezeken túlmenően számos más, elsősorban **tudományos diákköri, vagy doktori téma** kutatására is lehetőséget biztosítottunk.

A különböző kutatások eredményeként Petrányi István 1960-ban a fóti legelő javításából ~~doktorált~~, Barcsák Zoltán „Különböző gyomirtó módszerek vizsgálata, különböző termőhelyű ~~természetes legelőkön~~” címmel 1961-ben védte meg doktori disszertációját. Prieger Károly 1970-ben „A természetes gyepék és telepített gyepék műtrágyázási témájából készített doktori értekezést. Míg Szemán László 1979-ben „A vegyszeres gyepfelújítás lehetősége természetes gyepéken” címmel, majd Tasi Julianna 1984-ben „A fontosabb termesztési tényezők és a gyeptermés közötti összefüggés vizsgálata” címmel készített doktori értekezést és védte azt ~~meg~~ eredményesen. Barcsák Zoltán 1969-ben kandidátusi értekezést készített, de ugyanígy Szemán László is 1990-ben elkészítette kandidátusi disszertációját. Tasi Julianna 2006-ban védte meg Ph.D-értekezését.

A GYEPGAZDÁLKODÁS OKTATÁSI ANYAGA

A gyepgazdálkodás oktatási tananyagát elsősorban a témával kapcsolatban megjelent jegyzetek és a különböző kiadóknál, elsősorban a Mezőgazdasági Kiadónál megjelent könyvek, valamint egyéb csatlakozó irodalmak jelentik és teszik ki. Ezek vagy kötelezően előírt irodalmak, vagy pedig ajánlott irodalmak lehetnek, melyeket az egyetemi hallgatóságnak javasoltunk tanulmányozásra.

Könyvek, jegyzetek és írott anyagok

A gyepgazdálkodással kapcsolatos első írott anyagokat a Gödöllői Egyetem Növénytermesztési Tanszékének forrásaiból, nevezetesen Kolbai Károly tanszékvezető egyetemi tanár tollából származtatjuk. Az ő írása alapján 1937-ben jelent meg az „Újgyepék telepítése”, vagy van egy másik kiadás, az „Újgyepék magvetéses telepítése” című könyvecske. Ezzel kapcsolatban meg kell említeni, vagy legalábbis meg lehet említeni, hogy ez Keszthelyen jelent meg saját kiadásban először. Ez azt jelentette, hogy Kolbai professzor úr fizette a kiadást és terjesztette el a könyvet.

Az első gyepjegyzetet Baskay Tóth Bertalan készítette 1956-ban „Legelő és rétműveléstan” I. rész címmel, ami gyepnövényekről szólt. Közben írta a második részt, ami ugyanilyen címmel, 1957-ben jelent meg „Legelő- és rétműveléstan” II. rész, ami már a legelőgazdálkodás és a rétművelés technológiáját, agrotechnológiáját adta. Ez jegyzet

formájában jelent meg, ami alapja volt a későbbi kutatási eredményekkel is kibővített, kiegészített, Mezőgazdasági Kiadó részéről megjelentetett Baskay Tóth Bertalan: „Legelő- és rétművelés” című könyvnek, ami 1962-ben jelent meg. Ez volt az úgynevezett „szürke könyv”, aminek a második kiadására 1966-ban került sor. Ennek a borítója már keménykötésű és zöld színű volt, ezt nevezték „zöld könyv”-nek. Ez igen jó szakkönyv volt, ami tulajdonképpen az első tankönyv volt a mezőgazdasági felsőoktatásban. Szakkönyv volt már korábban is Gruber Ferenc: „Rét, legelő” című könyve, amelyet nem szívesen vettek figyelembe, mert Kolbai Károly professzor úr nem volt jóban Gruber professzossal, aki Mosonmagyaróváron dolgozott, Keszthelyen is volt, illetve Hernádcécén írta a „Rét, legelő” című könyvet.

A Baskay féle könyv egyetemek, főiskolák tankönyve is volt, amelyet a minisztérium is elfogadott. Egészen más volt az egyetemi oktatók által készített könyv, mert az a tantervnek, tanmenetnek megfelelően készült. A logikai sorrend a következőképpen alakult ki:, a téma jelentősége, a növények bemutatása, majd az újgyepek telepítése, a legelőhasznosítás és a rétművelés, szénakészítés, legeltetési módszerek. A végén (ki mennyire merete csinálni), bizonyos mezőgazdasági, ágazati gazdasági költségcsökkentési értékelés volt.

Egyetemi jegyzetek 1962-ben kerültek kiadásra, illetve nyitották meg a jegyzetek sorát. 1962-ben Barcsák-Baskay-Petrányi: „Legelő- és rétműveléstani praktikum” jelent meg. Alapvetően összefogta a gyepgazdálkodás gyakorlati oktatását. Szépen illusztrált volt növényrajzokkal, melyeket Barcsákné Dr Tóth Gabriella rajzolt meg, különböző munkák, ill. zöld növények alapján. Ezeket az ábrákat további jegyzeteinkbe, könyveinkbe is betettük, mert megőriztük a rajzokat. Barcsák Zoltán 1969-ben jelentette meg a „Legelők és rétek talajvédelme”, talajtani szakmérnöki jegyzetet. Ez előadási, tehát elméleti jegyzet volt. Elsősorban romániai és hazai hasonló témájú dolgozatok felhasználásával készült. A következő 1970-ben Barcsák Z. tollából jelent meg: Fontosabb szántóföldi takarmánynövények termesztése, a takarmánygazdálkodási szakmérnökök részére.

Barcsák Z. – Prieger K. 1970: „Legelő- és rétműveléstani praktikum” c. jegyzete, amely fejlesztése volt a korábbi praktikumoknak. Barcsák Z.-Prieger K.1971: „Gyepgazdálkodási praktikum” címmel jelent meg, került kiadásra, ami a fontosabb gyepgazdálkodási gyakorlatok anyagát foglalta magába.

Petrasovits I.-Vajdai I.-Barcsák Z. (1974): „A fontosabb termesztett növények öntözése”, **vízgazdálkodási szakmérnöki** jegyzet volt, amelyet a vízgazdálkodási szakmérnökök használhattak. A következő 1976-ban jelent meg: Gyepgazdálkodás címmel, a Mg.Kari hallgatók részre, mint kari jegyzet, ez az elméleti anyagot tartalmazta. Szerzői Barcsák Zoltán és Prieger Károly voltak. Már előnyaga volt a készülő tankönyvünknek, amelyet fontosnak tartottunk megjelentetni. Ugyancsak 1976-ban jelent meg Barcsák-Prieger szerzők tollából „Legelő- és rétgazdálkodás” c. egyetemi jegyzet, amely a gazdasági karon kívül az egyéb szakirányoknak – állattenyésztő, közgazdász – szolgált.

A jegyzetírási kötelezettségnek megfelelően, a könyveket általában 6-10 évenként kell megjelentetni,- ezek költségesebbek mint a jegyzetek -, míg a jegyzeteket 2-3 évenként illik az új anyaggal bővítve megújítani. Ez íratlan törvény kellett hogy legyen, akik ezt nem tették meg, dékáni, dékánhelyettesi intelmet kaptak, ezért került sor arra, hogy a Baskay féle könyvet megújítsuk.

Amikor 1973-ban átvettem a gyepgazdálkodás irányítását, oktatását, úgy döntöttem, hogy gyűjtöm az anyagot és megfelelő átirással a Mezőgazdasági Kiadónál új könyvet jelentetünk meg. Ez nem volt könnyű, mert Baskay professzor beteg lett és 1976-ban elhunyt, Prieger kollégám pedig bekerült a minisztériumba. Tulajdonképpen írhattam volna egyedül is ezt az új szakkönyvet és tankönyvet, de a meglévő korábbi Baskay-féle könyvet felhasználtam, mert

a növények jelentősen nem változtak, azok morfológiája ugyanaz volt. Így Baskayt is megstartottam társszerzőnek. Prieger Károly pedig jó kolléga volt, akivel a jó kapcsolat is megmaradt. Nagy munkával, adminisztratív segítséggel jó egy év alatt, 1978-ban elkészült a Barcsák-Baskay-Prieger: „Gyeptermesztés és hasznosítás,” című szak- és tankönyvünk, amely a Mezőgazdasági Kiadónál 326 oldalon jelent meg 2000, vagy még több példányban. Egy év után az egyetemi hallgatók és a szakma véleménye alapján nívódíjban, jutalomban részesítették. Az új munkatársammal 1978-ban jelentettük meg a Barcsák-Szemán: „Gyepgazdálkodási praktikum”-ot Mg. Kari jegyzetként. Folyamatosan gyűjtöttük az anyagokat és ennek eredményeképpen került sor a Barcsák-Kertész: „Gazdaságos gyeptermesztés és hasznosítás” című könyv kiadására a Mezőgazdasági Kiadónál, 1986-ban 260 oldalon. A könyvet a gyakorlati és elméleti oktatásban is hasznosítottuk. Később ez a könyv is nívódíjas lett. 1984-ben Barcsák-Szemán-Tasi „Gyepgazdálkodási praktikum”-ot jelentettünk meg 279 oldalon, Mg. Kari jegyzetként.

1978-ban Barcsák-Fürjész-Kertész „Gyeptermesztés és hasznosítás Borsod megyében”, a Megyei Tanács kiadványaként Miskolcon, 211 oldalon jelent meg jegyzet formájában, amelyet a borsodi és kapcsolódó területek szakemberei kaphattak meg. Majd 1983-ban Barcsák-Kertész: „Gyeptermesztés és hasznosítás gazdaságosan” címmel, Budaörs, Gödöllő kiadásában a BOOVINA termelési rendszer keretében adtuk ki - elsősorban a tanagazdaságoknak, -rövidített változatban 208 oldalon.

1988-ban Szombathelyen Nagy Zoltán és Vargyas Csaba szerkesztettek egy „Gyepnövénytermesztés, gyepetakarmány hasznosítás” című könyvet. Különböző szerzőket kértek fel, így engem is egy fejezet megírására, a gyomtalanítás című fejezetet én készítettem el. Elfogyott a „Barcsák-Kertész” könyv, a hallgatóknak olcsóbb frott anyagot akartunk adni, ezért került sor 1988-ban „Gyeptermesztés és hasznosítás” címmel, 218 oldalon, Mg. Kari jegyzet kiadására. Kertész István kollégával, mint tanszékünk címzetes docensével és a kísérleti munkánk szikszói, léhi, boldvai területeinek a gondozójával, fogadóijával - szorosan együttműködtünk kutatási témában és az oktatásban is. 1995-ben Vinczeffy Imre professzor szerkesztésében megjelent a „Legelő és gyepgazdálkodás” című, Mezőgazdasági Kiadó által kiadott 400 oldalas könyv, melyben ugyancsak írtam egyes részeket.

Kaptam egy felkérést 1999-ben Füleki György professzor társamtól - Gödöllőn a kémia, agrokémiai területnek a felelőse -, aki a „Tápanyaggazdálkodás” című könyvet szerkesztette és a „Gyep tápanyagellátása” című fejezetet rám bízta, kért, hogy írjam meg. A gyep tápanyagellátás történetét, időrendi sorrendben való alakulását és mindenféle módszerét is leírtam. Ez nem kötelező tananyag volt a hallgatók számára, hanem általában a tápanyagellátás ajánlott irodalma volt.

1999-ben Kovács Margit professzor asszony szerkesztésében került sor az Akadémia Kiadó gondozásában, Budapesten 89 oldalon a „Tippan fajok termesztése” című kiadvány elkészítésére, amelynek a tippan fajok termesztési részét én írtam meg, kiegészítő, ajánlott irodalomként szerepel.

Volt tanítványom, - most már Gyöngyösön docens kolléga - Szűcs István, aki megkért, hogy írjunk egy jegyzetet. Így került sor 2002-ben „Integrált gyepgazdálkodás” címmel a 218 oldalas jegyzet megírására, melyet az akkori Mezőgazdasági Főiskolai Karunk gyöngyösi hallgatói használnak. (Ma Károly Róbert Főiskola.)

Az egyik jelentős gyepgazdálkodási terület volt a biogyepgazdálkodás, amelynek anyagát saját kísérletekre alapozva és más irodalmi munkákat figyelembe véve dolgoztunk ki, így megjelent 2004-ben a Barcsák: „Biogyepgazdálkodás” című könyv, a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában, Budapesten, 222 oldalon. Ennek azért van jelentősége, mert az utóbbi évtizedben egyre nagyobb mértékben került sor a hagyományos gyepgazdálkodás mellett, -

ahol műtrágyát, vegyszereket alkalmaztunk – a biogazdálkodás megvalósítására. Mi már jó tíz évvel ezelőtt, 1993-ban megkezdtük a bio tápanyaggal való foglalkozást és a kísérleteinket. Mindenféle vegyszertől mentes, mindenféle műtrágyától mentes technológiákat, gazdálkodást írtam le. Újra fontos lett a szerveztrágya és a különböző gazdálkodási módszerek, a természetes gazdálkodási eljárások, a természetvédelem maximális figyelembe vétele és a gyepek, a gyepnövények féltése, gondozása. Mindezeket írtam le a biogyepgazdálkodásról szóló könyvemben. Éveken keresztül, minden évben fél éves, 1+1 órás keretben került sor a biogyep oktatására egészen a múlt évig. Meg van a könyv, utódaim, munkatársaim oktathatják tovább Gödöllőn a biogazdálkodást.

Mind én, mind a munkatársaim nagyon sok cikket és megfelelő tananyagot írtunk, amelyet a különböző szakokon a tanterv követelményeinek megfelelően készítettünk el. Az utódom, Szemán László tanszékvezető és munkatársai, az elvárásoknak megfelelően, naprakész anyagot állítottak össze, írtak a hallgatóság számára. Különböző folyóiratokban, megfelelő számban és minőségben írtunk tudományos és szakkikkeket. A tananyagellátás kötelező és ajánlott irodalmát a Gödöllői Gyepgazdálkodási Tanszék megfelelő szinten és mennyiségben előállította és a hallgatók rendelkezésére bocsátotta.

Bemutató és kísérleti terek

A Gödöllői Egyetem, annak idején Agrártudományi Egyetem Növénytermesztési Tanszékének igen nagyszerű bemutató és kísérleti tere volt, ahol mind a szántóföldi-, mind a gyepnövényeket be tudtuk mutatni. Már Kolbai Károly professzor, mint a tanszék vezetője kialakította a kísérleti térnek egy részén a gyepnövény bemutatót. „Gyönyörű”-nek hívták – így ahogy mondom-, a Gyönyörű kísérleti téri rész volt a Kolbai féle fűféléknek a bemutató tere. Itt a különböző gyepnövények, a könyvekben, a jegyzetekben leírt sorrendnek megfelelően kerültek kisparcellákra elvetésre a lazabokrú aljfüvek, lazabokrú szálfüvek, tarackos aljfüvek, tarackos szálfüvek, majd a pillangósvirágú gyepnövények. A hallgatók itt tudták a tavaszi időnyben tanulmányozni azokat, a vizsgára megfelelően felkészülni a gyepnövényekből. Ugyanis nem csak az elméleti részt kellett megtanulni, hanem a zöld növényeket is fel kellett ismerni, nem csak virágos állapotban, ez inkább a száraz növényekkel kapcsolatosan került sorra, hanem virágzat nélkül – ha volt virágja akkor azt levágtuk. Araszos fűnagyságban, a levélzet, a fülecske és a nyelvecske alapján kellett felismerni a növényeket.

Röviden leírok egy történetet ezzel kapcsolatban: Baskay professzor vizsgáztatott a Gyönyörűben, ahol a növények el voltak vetve. Az egyik fiatalember a vörös csenkeszt húzta ki. A professzor úrnak be kellett azt mutatni.

- Hozza fiam ide a vörös csenkeszt!

A fiatalember el kezdett szaladni.

- Álljon meg! Nem is arra van a vörös csenkeszt! Elégtelen!

Azt se tudta, hogy hol van a vörös csenkeszt. Ez pedig nagy baj volt, mert a vizsgáztatás – nem csak a gyakorlati órák – is a Gyönyörűben, az úgynevezett tanszéki szérűben volt, ahol padok, asztalok voltak.

Később, amikor a Gyönyörű már nem volt meg, is igaz volt, hogy a vizsgán a zöld növény ismeretnek igen jelentős az értéke. A zöld növényeket a vizsga napján reggel begyűjtöttük. Ezen a hallgatók részt vehettek, egy nagy vödörrel mentünk, késsel kivágtuk, - nem a kísérleti téren a parcellákból, hanem a kísérleti tér mellett lévő ősgyepkekből, - szedtük össze a növényeket, így a gyomnövényeket is. A hallgatók nézték, írták mindig, hogy mik azok amiket behoztunk. Mondottam volt annak idején, hogy nem azt kell felírni amelyiket hozzuk be, hanem azt amelyiket nem! Az ugyanis kevesebb volt. Nem volt hernyópázsit, esetleg

anyag perje, tehát azok, amelyek nem fordultak elő az ősgyepben és nem tudtuk bevinni a vizsgára. Egy tálcán voltak és amikor sorra került a vizsga, ezzel kezdett a hallgató, ez is beleszámtott az érdemjegybe.

Az oktatásnál, a gyepgazdálkodási ismeretanyag oktatásánál csak a fűfajok ismeretét oktattuk, a fajtákat nem! Ki kell emelni, hogy a fűfajtákat nem oktattuk és nem vettük figyelembe annak az ismeretét sem. Meg kell mondanom, hogy a nemesítője sem tudta felismerni, hacsak nem volt beírva, berajzolva a térképen, a kísérleti terület elhelyezkedésénél, hogy melyik fajta az. Fajról volt szó, a fajok ismeretét, a réti perjét, a réti komócsint kellett egymástól megkülönböztetni. Ez sem volt könnyű, igen nehéz volt, ezt én kidolgozott anyag alapján, megfelelően állítottam össze a jegyzetben, a könyvekben is, hogy felismerhessék a hallgatók.

A kísérleti téren nem csak a fűfajok és a pillangósvirágúak fajai kerültek elvetésre, hanem a legfontosabb kísérleti anyagok is. Különböző tápanyag-gazdálkodási, - így a Bioferttel, egy tápanyaggal való kezelések, - műtrágyakezelések, agrotechnikai eljárások, vetésidő kísérletek, stb. Mindezt be tudtuk mutatni a hallgatóknak és megnézhetette a természetszerű kísérletek eredményeit. A gyephasznosítással kapcsolatos kísérleteinket is bemutattuk, nevezetesen a Gyepgazdálkodásnak, akkor annak idején még a Gyepvizsgálóknak volt 16 db birkája. Ezeket a birkákat etetési kísérletben használtuk. Különböző fűfajokat lefagyasztással tartósítottunk és különböző, egymás utáni etetéssel vizsgáltuk, hogy milyen a takarmány kihasználása, milyen a gyep hasznosulása a juhokban.

A Gödöllői Egyetemnek Nagygyepben, Hatvan mellett és Hajdúszoboszlón volt gazdasága. Ezekben a gazdaságokban úgynevezett hallgatói kollégiumok voltak, amelyeket a nyári időszakban, de télen is kisebb számban, egy-egy csoport, nyáron pedig egy-egy évfolyam igénybe vehetett. A természetszerű és az állattenyésztési kísérleteket, munkákat mind-mind bemutattuk a hallgatóknak, ezekből ott nekik vizsgázni is kellett. Így került sor arra, hogy mind Nagygyepben, mind Hajdúszoboszlón a gyakorlatban nagy területen is volt gyepgazdálkodással kapcsolatos óra, a különböző munkaműveleteket, eljárásokat is láthatták, vizsgálhatták. Itt a növényi összetételt vizsgáltuk, botanikai felvételezéseket végeztünk. Az oktatást megfelelő kiadványokkal, munkafüzetekkel segítettük, amiket ki kellett tölteni, meg kellett állapítani a gyep típusát és annak alapján az alkalmazható tápanyag-gazdálkodási és a hasznosítási módszereket ki kellett dolgozni. Ezt legelőkönyves módszernek is neveztük, amikor egy legelőkönyvet kellett a hallgatóknak kitölteni.

A gyepgazdálkodással közelebbi kapcsolatban lévő hallgatóim, nevezetesen a Tudományos Diákköri hallgatók, vagy a diplomaterves hallgatók, akik ebből a témából, a gyepgazdálkodásból írták, állították össze tervüket, a munkatervet vagy a diplomadolgozatot írták meg ennek alapján, ezeknek már szorosabban kellett a gyakorlati részeket is vizsgálni. Olyan gazdaságokba mentek ki elsősorban a szikszói, léhi állami gazdaságba Kertész István kollégához, vagy más területen is, ahol a gyepgazdálkodást megfelelő szinten tudták a témájukkal kapcsolatban tanulmányozni, ott ezt elsősorban a nyári gyakorlatok során megfelelően ki tudták dolgozni. Akkor is ott kellett lenni, amikor valamilyen adatokat fel kellett vételezni, be kellett gyűjteni. Ilyen formában került sor a gyakorlati oktatásra, a kísérleti tétel és a megfelelő gyepgazdálkodási munkák egységesítésére.

A GYEPGAZDÁLKODÁSI VIZSGÁK

A gyepgazdálkodási ismeretanyag elméleti és gyakorlati részének számonkérése történhet egy alkalommal, egyszerre, vagy külön, a különböző szakok, illetve szakirányok oktatásától, követelményrendszerétől függően. A gyakorlati oktatási rész számonkérése a zöldnövények optimális idejében, a tavaszi félévben, akkor amikor a növények fejlődése szárba indulás

körül van, vagyis május hónapban. Meg kell ismerni a gyepnövényeket, fajokat és meg kell ismerni a száraz növényeket. Ezek a félév elismerésének feltételei. A gyakorlati vizsga egy másik része, amely szoros összefüggésben van az elméleti résszel, a személyekre kiadott egyenkénti gyepfejlesztési tervnek a kidolgozása, vagyis valamilyen gyeptermesztési, tápanyaggazdálkodási és gyephasznosítási terv kidolgozása.

A tervfeladat kialakítása során nagyon fontos a tápanyagmérleg és a gyeptermés összefüggése alapján a Gödöllői tápanyaggazdálkodási módszer szerint a nitrogén műtrágya hatóanyag mennyiségének megállapítása. Csak újra említem, hogy, a N-műtrágya felhasználása akkor gazdaságos, ha 1 kg N hatóanyagra legalább 100 kg zöldfü terméstöbbitet jut. A zöldfü mennyiség többletének ismerete alapján megállapíthatom, hogy maximálisan mennyi nitrogén hatóanyagot kell a gyepterületre kiszórni, és tervezhető az éves hozam is. Ez a termesztési rész egyik legfontosabb követelménye. A másik ilyen jelentős feladat, az 1 ha-ra terhelhető állatállomány (növendék, vagy kifejlett állat) darabszámának a meghatározása, vagyis, hogy milyen állatállomány terhelhető 1 ha gyepterületre. Itt nem az átlagos fűtermés alapján – bár arra is lehetőség van -, hanem a második legkisebb, vagy második legnagyobb termés (növedék) figyelembe vételével kell a terhelhető állatlétszámot megállapítani. Ez egyben azt is jelentheti, hogy a termés első növedékében fűkaszásra is sor kerül, mert jelentős többlettermes van, vagy azt is jelentheti, hogy a nyári kisülési időszakban, amikor öntözés nélküli gazdálkodást folytatunk, kiegészítő legeltetésre, vagy takarmányozásra van szükség akkor, ha az állat létszám nem változik. A végén pedig általában megfelelő, egyszerű gazdaságossági számítást kell végezni, vagyis milyen mértékben eredményes a gyepfejlesztési munkák végrehajtása. Az így elkészített gyepgazdálkodási terv megfelelő százalékban, - jelenleg 20-30%-ban - beszámít a gyepgazdálkodási érdemjegy megállapításába.

A kollokviumon a gyakorlati tananyag megfelelő tudása esetén, annak bizonyítása után, kerül sor az elméleti kérdés kidolgozására. Ez általában két részből áll, az egyik a növények jellemzése, ismerete, a másik pedig valamely gyepgazdálkodási, legelő-, vagy rétgazdálkodási technológia ismeretanyag megfelelő szintű kifejtése.